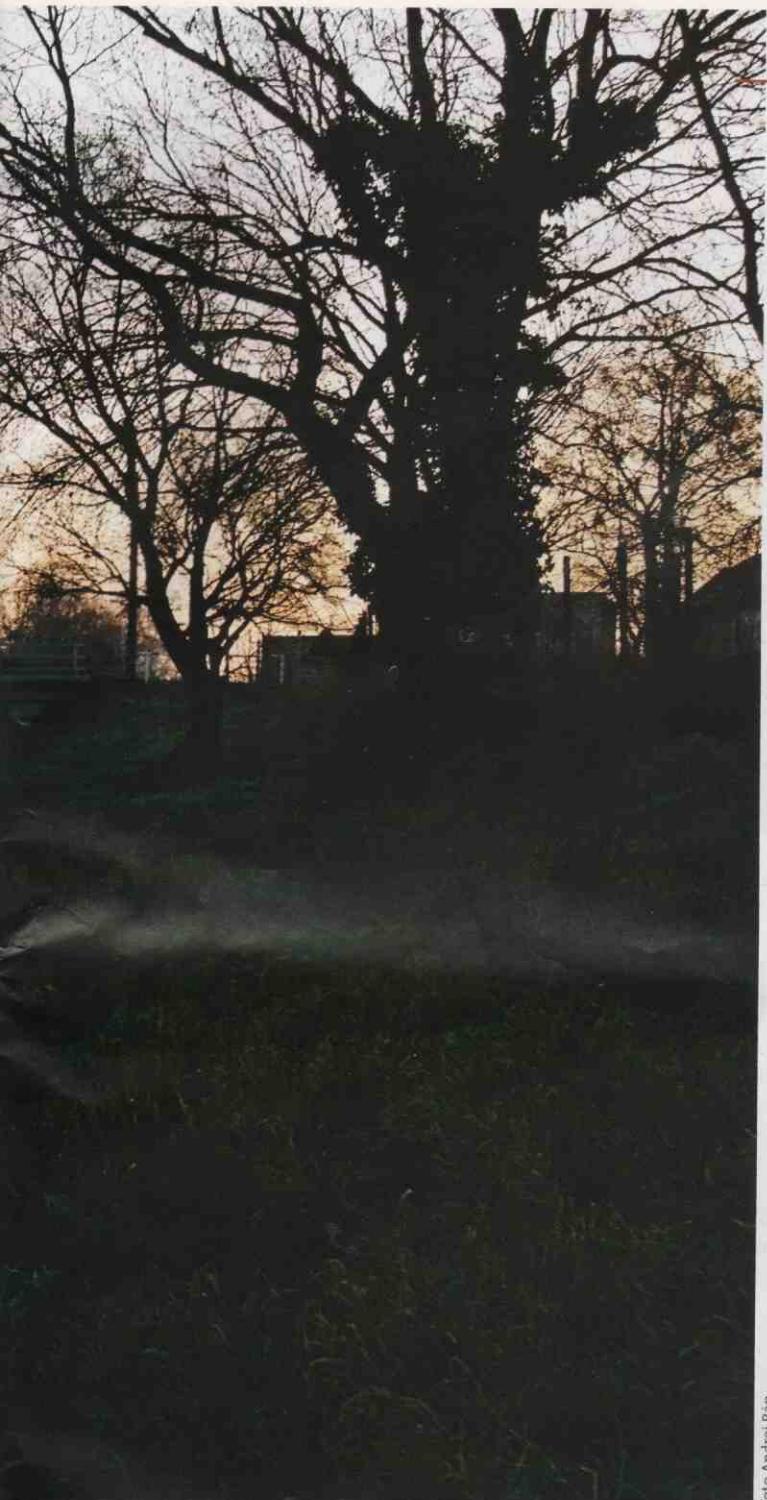

MARTIN MOJŽIŠ

Svedectvo svedkyne

O prípade Cervanová sme v tomto časopise písali viacerí a z rôznych uhlov pohľadu. Všetci sme sa zhodli na tom, že odsúdení Nitrania neboli páchateľmi, ale obeťami zločinu. Dnes prinášame svedectvo priamych svedkov tohto zločinu.

Kráľová pri Senci – miesto nálezu tela mŕtvej ženy, pravdepodobne Ludmily Cervanovej.

sobom – prinajmenšom dve svedkyne boli počas výsluchov tehotné, odopieranie základnej hygieny patrilo k jednej z foriem nátlaku, prinajmenšom v jednom prípade sa musela svedkyňa pri výslchu vyzliect donaha, v jednom prípade došlo bezprostredne po prepustení z výsluchu k spontánemu potratu.

Nechceli sme od oslovenej svedkyne takého hrozného detailu. Vedeli sme, že si na udalosti spred tridsiatich rokov nechce spomínať, že ich v skutočnosti z pamäti vytiesňuje. Požiadali sme ju, aby napísala čokoľvek, čo si z priebehu výsluchov pamätá. Argumentovali sme tým, že Vargovo svedectvo bude silnejšie, ak nebude osamotené. Ona nám odpísala: „Varga mal jeden výsluch, pochopil a odišiel. Ja som nepochopila, zostala a pomáhala hľadať vraha – tak mi treba. Naposledy som o tom všetkom hovorila pred vyše tridsiatimi rokmi jednej priateľke. Teraz mám z toho obdobia pachúť, chaos a celoživotne potláčané zúfalstvo. Neviem ktorý z tých desiatok výsluchov bol najhorší a neviem, či sa k nim dokážem vrátiť.“

Okrem prírodzenej nechuti znova si vybavovala traumatické zážitky majú svedkovia aj ďalší dôvod radšej sa k celej záležitosti verejne nevyjadrovať. Tým dôvodom je oprávnený strach. Rozprávať o praktikách komunistickej polície, prokuratúry a súdov v krajinе, kde sú tieto praktiky opäťovne odobrené súdmi, vrátane najvyššieho a ústavného, nie je bezpečné. O to viac si ceníme rozhodnutie svedkyne, ktorá nám nakoniec niekoľko odsekov napísala. Zvyšok tohto článku tvorí jej text, ktorý nazvala „No, mali sme smolu, neboli sme deti komunistických pohlavárov,“ (čím naráža na políciou vymyslenú a faktom vôbec nezodpovedajúcu legendu, podľa ktorej sa Nitranov dlhých päť rokov nepodarilo vypátrať preto, lebo ich kryli vysokopostavení rodičia.)

jedno zadržanie

V jedno letné odpoludnie som išla s kolegom do Prievozu, keď zrazu za nami zaškrípali brzdy sivej volgy, z ktorej vyskákali tria muži. Pred vydeseným kolegom a okolostojacimi ľuďmi mi nasadili putá a vtačili ma do auta.

Pri otázke, či tuším, prečo ma „prepadi“, som povedala, že tuším – ved už som absolvovala nespočetné množstvo výsluchov. Oni na to, že to teda netuším, lebo ma čaká tri až päť rokov väzenia, prípadne že sa už z neho ani nemusím dostať. Keď som sa spýtala, prečo, povedali mi, že preto, lebo som niečo zatajila. A zatajíť som vraj mala skutočnosť, že na diskotéke boli aj Nitrania.

Vtedy sa začala ďalšia z mnohých verzií toho, kto mal zabiť medičku. Dovtedy to boli predovšetkým Arabi a iné osoby, na ktoré som si musela pri výsluchoch spomínať. Nezabudli ma, samozrejme, previeť okolo väznice, v ktorej budem sedieť. Tak ako ma neskôr prevážali okolo nejakého domu a ukazovali mi, kde sa mala odohrať údajná vražda.

Obviňovali ma, že som sa s Nitranmi dohodla, že zatajím ich prítomnosť na diskotéke. Vtedy išlo o dvoch, ktorí boli moji priatelia z detstva, neskôr o štyroch, piatich a tak ďalej. Zostava sa stále menila, až sa asi po dvoch rokoch „ustálila“ na tých, ktorých odsúdili. Ani sme sa pritom všetci navzájom nepoznali.

jeden z výsluchov

No, to vlastne ani neboli výsluch. Vyšetrovatelia mi raz alebo dvakrát podrobne a dôkladne opisovali dispozíciu domu v Prievoze. Kde bola kuchyňa, kde spálňa, kde kúpelňa, ako sa ide na dvor, kde bola v kúpelni šnúra na bielizeň, akú farbu mala deka na posteli, aký bol koberec. Ukazovali mi fotografie domu zvonka aj zvnútra – doteraz si to pamätám. Informovali ma, ako dlho trvá cesta autom z diskotéky. Ukazovali mi na mape, ako sa ide do Kráľovej pri Senci a ako dlho to trvá.

V tom dome sa mal odohrať zločin. Ale nebolo to prvé také miesto. Podľa predchádzajúcich verzií sme mali byť na mne ne-

foto Andrej Ban

Ked sme sa s Andrejom Bánom vrátili v polovici februára z Nitry, kde práve prebehlo testovanie posledných dvoch odsúdených na detektore lži, nakrútili sme o tom okamžite videokomentár, ktorý sme zavesili na stránku .týždňa. O niekoľko dní na to sa nám ozval mailom pán Varga, ktorý vypovedal začiatkom 80. rokov proti odsúdeným Nitranom, ale ešte pred súdnym pojednávaním emigroval a svoje svedectvo písomne odvolal. Pánu Vargovi sme hned ponúkli priestor buď na videokomentár na našej internetovej stránke, alebo na článok v tlačenom vydaní. Rozhodol sa pre tú druhú možnosť, jeho text uvádzame na nasledujúcej dvojstrane.

Ked už sme mali svedectvo svedka, rozhodli sme sa osloviť aj niektorú zo svedkýň. Vedeli sme, že to nebude jednoduché. So ženami sa v tomto prípade zaobchádzalo obzvlášť otrasným spô-

Svedectvo svedka

Na žiadosť pána Mojžiša, novinára z časopisu *týždeň*, opíšem v tomto teste udalosti, ktoré sa, žiaľ, udiali v mojom živote. Píšem slobodne, bez akéhokoľvek ohľadu na to, či to pre mňa bude mať viac, či menej zlé dôsledky.

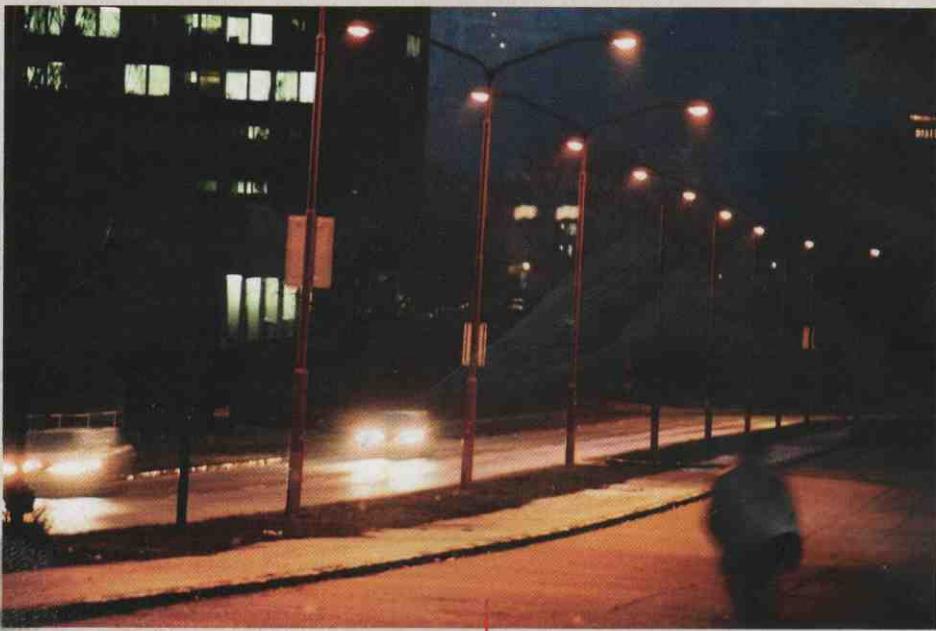

foto Andrej Bán
ani dôvod sa poznáť, lebo oni boli v inej triede ako ja. Po prvom roku som prestúpil na Filmovú školu do Čimelic. To znamená, že som ich obidvoch, Urbánku a Škrobánku, spoznal až v roku 1977 na Jurovom priváte.

.udanie

V roku 1977 alebo 1978, presne si už nepamätam kedy, prišli za mnou česki vyšetrovatelia a položili mi niekoľko otázok. Či som z Nitry a či som bol na diskotéke na internáte v Mlynskej doline. Odpovedal som im, že odkedy som v Bratislave, nikdy som na žiadnej diskotéke nebola. Potom odišli. Trvalo to možno desať minút. Začiatkom roku 1981 začali kolovať chýry, že sa znova vyšetruje vražda Cervanovej a že policajti sú pri tom vyšetrovaní veľmi tvrdí. Na jar toho roku ma pred vtedajším Priorom v Nitre zastavil Škrobánek a povedal mi: „Vlado, povedal som na teba, že si bol na tej diskotéke v roku 1976, keď bola Cervanova zavraždená.“

Na moju otázkou, prečo to povedal, keď to nebola pravda, mi odpovedal: „Ty by si to na mňa nepovedal, keby si dostať takú jednu, že by si skoro dvere vyvalil!“ Môj brat, ktorý tam bol vtedy so mnou, sa ma spýtal: „A to mu to len tak necháš?“ No ale čo som mu mal urobiť? Však on za to nemohol.

Naopak, keď ma neskôr zobrali, tak som si na Škrobánku spomenul a vážil som si ho, že bol taký odvážny a povedal mi to. Lebo v tomto vyšetrovaní mali svedkovia prísne zakázané rozprávať vo svojom okolí. Dnes je však môj názor na neho, po tom, čo skladá telefón, úplne opačný!

.zadržanie

Dva-tri mesiace po našom rozhovore so Škrobán-

Udalosti, o ktorých budem písat, sa týkajú prípadu vraždy Ľudmily Cervanovej. V tomto pripade som bol násilne a proti svojej vôle zaradený medzi svedkov, hoci som s tým, čo sa malo udiť, nemal nič spoločné a všetky okolnosti pripadu boli pre mňa absolútne neznáme.

.svedkovia

V roku 1972 som sa zoznámil s Vierou Zimákovou. Jej osobnosť a charakter mi veľmi imponovali, a tak sme ostali blízki priatelia. Viera, vtedy zdravotná sestra, snivala o štúdiu medicíny. Dlhosme o tom diskutovali a pamäťam sa, že som bol dosť skeptický, pretože už vyšla zo študijného

Mlynská dolina – miesto únosu.

rytmu a medicína je predsa len jeden z najťažších odborov. Lenže jej charakter a osobnosť vedeli prekonať aši všetko. Dodnes mám o nej ten najvyšší úsudok.

Koncom roku 1976 si jeden môj kamarát z detstva Juraj V., v tom čase študent na vysokej škole v Bratislave, prenajal privát pri Dvoch levoch. Ja som vtedy pracoval v Krátkom filme v Bratislave a často som ho navštievoval. V roku 1977 sa k Jurovi nastáhovali Urbánek a Škrobánek.

Hoci sme mali chodiť v roku 1971 na to isté gymnázium v Nitre, nemali sme vtedy žiadny vzťah

známych chatách v Senci, alebo u mne neznámych osôb na Slavíne. Už si ani nepamätam všetky „miesta činu“.

.ďalší výsluch

Na jednom z mnohých ďalších výsluchov, keď som už teoreticky nebola spolupáchateľka, sa objavila ako nová spolupáchateľka mladá vysokoškoláčka, tiež z Nitry. Tá ale bola v čase zločinu na vodáckom sústredení asi dvesto kilometrov od Bratislav. Keď som namietala, že nie je možné, aby sa fyzicky dostala do Bratislavu a asi na to ani nemala dôvod (vedeť nemohla vedieť, čo sa v meste deje, a lepšia zábava je predsa na splave), tak mi povedali, že to nevadí, že ona aj tak zatiaľ

nie je istá a že opäť vyhodnocujú aj moju účasť na čine. A to som vtedy ani nevedela, že ešte predtým by musela preplávať rieku Hron, so šatami vo vrecku na hlave.

Nesmierne si ju vážim za to, že sa pred súdom rozhodla povedať pravdu, aj keď vedela, že príde o všetko a stihne ju trest. A stihol. Slovenská justícia ju za pravdu odsúdila do väzenia.

To najhoršie ma však ešte len čakalo v podobe posledného, fakt drsného výsluchu, pri ktorom bol aj dozorujúci prokurátor.

.druhé zadržanie

Pri druhom zadržaní ma vypočúvali len krátko doobeda, a potom ma nechali dva dni v cele predbežného zadržania. S náznamom, že tam už zostanem. Vtedy ma vážne vydeleni až k mnoho hodín trvajúcemu plácu.

To najhoršie ma však ešte len čakalo v podobe posledného, fakt drsného výsluchu, pri ktorom bol aj dozorujúci prokurátor. Keď na mňa vrieskali, aby som sa priznala, tak som sa zo zúfalstva aj chcela, len som bola taká dezorientovaná, že som nevedela,

ktorá verzia je momentálne platná. Bala som sa, že ma zasa označia za klamárku, keď sa priznám k zlej verzii. A že dostanem paragraf za marenie vyšetrovania, čo mi stále pripomínila.

Po dlhom kriku, ktorý som už nemohla zniest, som povedala, že sa priznávam a je mi jedno k čomu, nech to napíšu a ja to podpísem. Tak mi dali papier, že priznanie musím napísť sama, ale ja som fakt nevládala a strašne sa mi triasli ruky, no nešlo to.

A potom som už mala tridsaťročný desivý pokoj.

Meno svedkyne je v redakcii

kom som bol na obhlidke exteriérov pre jeden film na Štrbskom Plese. O štvrtej ráno prišli pre mňa do hotela Patria policajti v civile, že sa musím okamžite obliecť a ísť s nimi do Bratislavu. Dvaja, asi tak stokiloví, ma posadili medzi seba na zadné sedadlo a po ceste začali na mňa z každej strany kričať, že teraz ma tak zbijú, až budem ľutovať, že som sa narodil. Búchali ma laktami z obidvoch strán do rebier a keď som zlapal vyzrený dych, tak mi ho znova vyrazili. Toto trvalo celú cestu, počas výše štyroch hodín až do Bratislavu.

Najhoršia bola prvá hodina, lebo mi nechceli povedať, o čo vlastne ide a ja som nevedel, čo sa stalo a prečo to všetko. Asi tak po hodine mi začali rozprávať o prípade Cervanovej a hlavne o dvoch Francúzkach, ktoré mali byť na diskotéke, keď Cervanovú niekto zavraždil. Keď som im povedal, že som na tej diskotéke nebola, že ani neviem, kedy mala byť a že som to už raz deklaroval tým českým vyšetrovateľom, tak na mňa zakričal jeden z nich: „Teraz to už my máme v rukách a nie ti Česi!“ a udieral ma ešte silnejšie.

Po príhode do Bratislavu ma hodili do cely bez toho, že by mi niečo povedali. Bol som zrútený a mysel som si, keďže som sa ocitol v cele, že to hodili na mňa. Podľa toho, čo mi povedal Škrobánek, bohvie, čo kto na mňa nakecal. V cele nebol žiadne okno, stále zapnuté svetlo a ozývali sa tam výkriky ako od bolesti. Čas tam neexistoval. To, že som tam bol zavretý dva dni, som zistil, až keď ma zobraťi do kancelárie, kde ma „vyšetrovali“.

vyšetrovanie

Začali tak, že mi ukazovali fotky ľudí. Okrem Vieri Zimákovej, Škrobánka a Urbánka (ich dvoch som poznal od roku 1977), Marceley Bonovej, Dubravického (toho som poznal len z videnia) a Brázdu (ktorého som spoznal v roku 1979, keď prišiel pracovať na Kolibu) som nepoznal nikoho. A tých fotiek bolo možno viac ako dvadsať.

Znovu som im vtedy povedal, že som na tej diskotéke nebola. Vtedy mi zobrajal vyšetrovateľ prsty do hrsti, vzal drevené pravítko, priložil ho hrotom k mojim prstom a povedal mi: „Teraz zlomím toto pravítko takto hrotom na tvojich prstoch, predstav si, čo ostane z tvojich prstov.“ Tak som pochopil a pekne som povedal, že som vtedy na tej diskotéke bol a všetkých tých dvadsaťich som tam videl.

Potom sa začal výsluch, že čo som tam na tej diskotéke mal vidieť. Veľmi som sa bál, mal som vlastne strach, že nebudem vedieť, čo mám povedať. Nevediac, kam z konopí, som im znova povedal, že neviem, čo mám povedať, lebo ja som na tej diskotéke nebola. Vtedy jeden vytiahol pištol' a ako s boxerom sa na mňa zahnal. Ale skôr, ako ma udrel, ja už som bol zo stoličky na zemi, s tým, že budem vypovedať a že som na tej diskotéke bol.

Nakoniec to išlo hladšie, ako som si mysel, lebo oni mi vlastne všetko povedali. Ja som len prikyoval ich uzáverom, vidiac stále vedľa seba tú päť s rukoväťou. Dnes už si ani nepamätam, o čom to tam vlastne bolo. Mal sa tam niekto poťať, mali tam byť dve Francúzky a tiež tam mala byť nejaká kolízia s autobusom. Na konci mi jeden z nich povedal, aby som tú moju výpovied' podpísal.

Vtedy som si uvedomil, k čomu vlastne prispievam týmto klamstvom. I keď's nejakou vraždou alebo Cervanovou to nemalo na prvý pohľad nič spoločné, pochopil som, že niekomu nasadia slučku na krk. A tak som tomu človeku – asi prokurátorovi – povedal, že mu to nepodpíšem! A ten mi vtedy povedal takto: „Nie? Nepodpíšes? Tak ja podpíšem!“ a vytiahol zo šuplíka zatykač na moje meno. Ďalej mi povedal: „Na tento zatykač mám právo ta držať vo vyšetrovacej väzbe šesť mesiacov. Hodím ťa medzi muklov a tí ťa dať tak do poriadku, že keď budem chcieť, tak priznáš aj to, že si zabil svoju vlastnú mamu. A potom budem mať ešte dosť času na to, aby si dobre vyzeral.“

V tom čase som vôbec nevedel, že tam ide o nejakých sedem ľudí. Tak som si pomysel, že nakońec ešte tú slučku dostaňem ja. Preletela mi myšlienka, podpíšem to, ale pred súdom, keď ma predvolajú, to budem dementovať. A podpísal som to.

.útek

Asi tak dva mesiace po mojom „výsluchu“ som sa rozprával s Vierou, vtedy už Vozárovou. Bol som u nich na návštive. Viera mi rozprávala o tom, čo robili s ňou a aký psychický tlak na ňu vyvíjali. Myslím, že možno už len fanatickí blázni alebo gestapáci by mohli byť takí zvrhlí. Viera mi vtedy povedala, že ona to pred súdom bude dementovať a ja som potvrdil, že ja tiež. A tak to aj bolo.

Mne sa na jeseň toho istého roku podarilo ujsť cez Juhosláviu na Západ. Keď som sa ocitol v slobodnom svete, ihned som napísal list, v ktorom som dementoval moju výpovied'. Prvý sa stratil, tak som napísal druhý. Tento list som však napísal vo veľmi opatrnom štýle a nezdôrazňoval som v ňom násilie. V tom čase totiž bola imigrácia na Západe veľmi komplikovaná a nad hlavou mi visel Damoklov meč, pretože reálne existovala možnosť, že by som sa mohol ocitnúť znova na Slovensku.

Takže takto to bolo, čo sa mňa týka. Mimochodom, keby som na tej diskotéke bol a videl by som toho alebo hentoho, nemusel by na mňa nikto kričať ani mať, ísť pre mňa na Štrbské Pleso, väzniť a nutiť ma, aby som niečo podpísal. Z Mostovej ulice, kde som v roku 1981 pracoval, som to mal k Dvom levom peši asi tak desať minút. Spontánne a veľmi rád by som povedal pravdu a bol by som dokonca hrdý na to, že som mohol prispieť k vyšetreniu kriminálneho činu. Osobne si myslím, že je na čase, aby sa o tomto prípade začalo slobodne rozprávať aj so strany iných svedkov. Bolo by dobré, keby tiež „vyklopili“, čo zažili, nech už konečne prestane polemika okolo tohto prípadu.

vladimír Varga

Získajte bonus na bývanie

Hľadáte spôsob, ako nadstandardne zhodnotiť svoje finančné prostriedky, ktoré chcete použiť na kúpu, výstavbu alebo obnovu bývania? Máme pre vás riešenie. O úrokovom bonuse a výhodách stavebného sporenia sa zhovárame s Ing. Imrichom Bérešom, predsedom predstavenstva Prvej stavebnej sporiteľne, a. s.

Nadstandardné zhodnotenie nie je dnes bežné, ako ho získať?
 Stačí, ak klient do 31. marca 2011 uzavri v PSS, a. s., zmluvu o stavebnom sporeni. Výška úrokového bonusu závisí od doby sporenia, ktorú si klient zvolí pri uzavorení zmluvy. Bonus sa vzťahuje len na vklady, ktoré klient urobí na svoj účet stavebného sporenia v roku 2011. Preto odporúčam vklad na zmluvu urobiť čo najskôr, aby klient naozaj získal čo najvyšší výnos. V nasledujúcich rokoch bude naša stavebná sporiteľňa úročiť vklady klientov a štátne prémium štandardnou úrokovou sadzbou 2 % ročne.

Aký veľký úrokový bonus v PSS, a. s., môžu klienti dosiahnuť?
 Spomenutú 2-percentnú úrokovú sadzbu treba vynásobiť dohodnutou dobu sporenia v rokoch a k tomu pripočítať 2-percentný štandardný ročný úrok. Už pri dvojročnej dohodnotej dobe sporenia majú klienti nárok na 4-percentný úrokový bonus, pričom ich tohtočné vklady na účte stavebného sporenia sa zhodnotia až o 6 % p. a. V prípade 10-ročnej dohodnotej doby sporenia predstavuje úrokový bonus až 20 %, takže zhodnotenie vkladov klientov v roku 2011 dosiahne spolu až 22 % p. a.!

Aké majú možnosti stavební sporiteľia potom, keď sa im skončí dohodnutá doba sporenia spojená s výhodným úrokovým bonusom?
 Ti, ktorí chcú výhodne financovať svoje potreby spojené s bývaním, je mimoriadne zaujímavý nárok na stavebný úver s nízkou nemennou úrokovou sadzbou počas celej doby splácania. Pre tých, ktorí ešte v čase ukončenia dohodnotej doby nezískajú nárok na stavebný úver, máme v ponuke medziúvery až do výšky 340 tisíc € pre jeden bytový objekt. A sporiteľia, ktorí budú sporiť 6 a viac rokov, môžu použiť nasporené prostriedky ľubovoľne.